

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Măgălaș
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

CAHUL ÎN MONUMENTE

Cahulul în monumente

Dr. Ionel NOVAC

Deși relativ sărac în monumente, Cahulul atrage atenția în primul rând prin cele câteva obiective de sorginte sovietică, amplasate în punctele strategice ale municipiului, mai exact la porțile de intrare ale acestuia. Porți care, în istoria sa, s-au dovedit adevărate bastioane de apărare împotriva inamicului.

Monumentul Grănicerilor, situat în imediata apropiere a punctului vamal Cahul, nu departe de Prut, a fost inaugurat în anul 1970, pe locul unde s-a aflat Pichetul de Grăniceri. În prima zi a Marelui Război, grănicerii conduși de locotenentul Kuzma Fedorovici Vetchinkin (20.07.1912 - 01.12.1986) au rezistat atacului inamic, ținând linia frontului ocupată timp de patrusprezece ore și respingând 11 contraatacuri. Ulterior, cu ajutoarele primite, grănicerii au reușit să împiedice înaintarea inamicului cu aproape o lună, aceștia retrăgându-se la ordinul înaltului comandament sovietic. Prin Decretul prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 26 august 1941, pentru „îndeplinirea exemplară a misiunilor de comandă în fața luptei împotriva invadatorilor germani și pentru manifestarea curajului și a eroismului”, locotenentului Vetchinkin i s-au acordat titlul de „Erou al Uniunii Sovietice”, Ordinul „Lenin” și medalia „Steaua de aur”.

Monumentul este alcătuit dintr-un soclu triunghiular, peste care a fost amplasată o piramidă din oțel, de forma unei baionete, înaltă de câțiva metri. La baza a două dintre suprafețele soclului sunt amplasate două basoreliefuri din bronz, reprezentând imagini din timpul luptelor, iar în părțile superioare sunt mențiunile, în limbile română și rusă, „NIMENI NU-I UITAT / NIMIC NU SE UITA”. Pe a treia suprafață sunt amplasate două plăci comemorative, având mențiunea, tot bilingvă, „AICI LA 22 IUNIE ANUL 1941 GRĂNICERII DE LA PICHETUL LOCOTENENTULUI K.F. VETCHINKIN AU PRIMIT PRIMA LOVITURĂ PRIN SURPRINDERE A COTROPITORILOR GERMANO-ROMÂNI. GRĂNICERII ȘI OSTAȘII REGIMENTULUI 54 „RAZIN” DIN DIVIZIA 25 „CEAPAEV” AU NIMICIT ÎN LUPTE INEGALE SUTE DE SOLDAȚI ȘI OFIȚERI INAMICI. PENTRU BĂRBĂȚIA ȘI VITEJIA MANIFESTATE ÎN LUPTE, LUI K.F. VETCHINKIN I S-A CONFERIT TITLUL DE „EROU AL UNIUNII SOVIETICE”. SLAVĂ EROILOR PATRIEI NOASTRE!”.

În imediata apropiere a monumentului se află ruinele clădirii fostului pichet de grăniceri, pe care sunt fixate o plăcuță cu inscripția „ 22 iunie a. 1941” și macheta medaliei „Steaua de aur”. În 1988, postului de frontieră cahulean i-a fost dat numele lui Vetchinkin, iar în curtea acestuia au fost instalate bustul său și o placă memorială.

Monumentul „Tancul”, așa cum este cunoscut de către localnici, a fost inaugurat la 9 mai 1975, cu prilejul aniversării a 30 de ani de la victoria armatei sovietice asupra fascismului. Amplasat la ieșirea spre localitatea Cotihana, în apropierea Spitalului Raional, ansamblul monumental se compune dintr-un stabiliment din beton și piatră, pe care a fost fixat un tanc (indicativ 054) cu țeava îndreptată către șosea. Pe dalele montate pe perimetrul spațiului rezervat monumentului în memoria tanchiștilor au fost încrustate numele a 15 cahuleni căzuți pe front, alături de mențiunile, în limba rusă, „Ostașilor cahuleni căzuți în luptele pentru eliberarea patriei 1941-1945” și „Faptelor de vitejie a vostru nume - nemurire”.

Monumentul „Tunul” a fost înălțat în scuarul din fața Gării auto, în memoria ostașilor diviziei 25 „Ceapaev”. Vasili Ivanovich Chapaev (1887-1919), comandant al diviziei 25 a armatei sovietice, a devenit eroul național care, în ciuda faptului că nu știa să scrie, a fost un tactician desăvârșit și nu a pierdut nici o bătălie în războiul civil rus.

Complexul monumental, inaugurat la 9 mai 1977, este alcătuit dintr-un postament pe care a fost amplasat un tun antiaerian, două ziduri din beton (unul de forma unui triunghi dreptunghic, având fixată pe una dintre părți o placă, pe care scrie, în limba rusă: „Poporul recunoscător nu va uita jertfa voastră.

Curajoșilor apărători ai Orașului, Ostașilor Regimentului 25 Ceapaev al Armatei Roșii. Ordinul Lenin. Divizia de pușcași”; unul de formă patrulateră neregulată, în interiorul căruia este secționată o stea în cinci colțuri, alături de care sunt trecuți anii 1941-1945) și dispozitivul focului veșnic, nefuncțional în prezent.

Monumentul „Avionul” se află amplasat la ieșirea din municipiu spre Vulcănești, la câteva sute de metri depărtare de „Tun”. Pe o movilă artificială de pământ, ridicată pe partea stângă a șoselei, a fost fixată epava unui avion de luptă, așezată în poziția gata de decolare. Monumentul a fost inaugurat la 24 august 1985, fiind consacrat memoriei piloților care au participat la luptele aeriene de pe cerul Cahulului.

Până nu demult, pe zidul de beton care sprijină movila de pământ se afla o plăcuță cu inscripția, în limba rusă, „Piloților eliberatori de la cahulenii recunoscători”. În urma lucrărilor de întreținere din vara anului 2020 (revopsire avion și zid de sprijin), mențiunea de pe plăcuță a fost ștearsă. Astăzi epava avionului constituie mai mult un loc de joacă pentru copiii care, pentru câteva minute, urcă la manșa avionului și se simt adevărați... piloți.

Monumentul Gloriei Militare, turnat în bronz, este amplasat în cimitirul vechi al municipiului. Acesta reprezintă un soldat, având în mâna dreaptă un drapel, iar în stânga cascheta de oțel, în timp ce pe postament a fost prinsă o placă comemorativă, în limba română, cu următorul conținut: „EROILOR CĂZUȚI / CĂPITAN Muhmanov Ivan D / GVARDII SOLDAT Beev Nicolai I / SOLDAT Pelin Alexandr P / SOLDAT Priadco Nicolai D / SOLDAT Șapovalov Mihail F / SOLDAT Zaharenco Ivan F”. Statuia, instalată în 1957 și restaurată două decenii mai târziu, veghează la capetele a altor șase militari care au fost îngropați în imediata sa apropiere: locotenent-tehnician Andreev Vladimir M., locotenent Drojevschi Valentin F., sergent Doșcenco Policarp I., soldații Colișov Alexei I., Didenco Alexandr A. și Gnezdilov Vasili C.

Monumentul Tinerilor Consomoliști este amplasat la intrarea în municipiu, venind dinspre Oancea, în scuarul din imediata apropiere a Parcului Central „Grigore Vieru”. La începutul lunii septembrie 1941, câțiva tineri cahuleni, adunați la o petrecere în casa Nadejdiei Siminenco, au hotărât să lupte împotriva regimului fascist. În acest scop, au înființat o organizație consomolistică ilegală, condusă de Mihail Crasnov, directorul școlii din satul Zârnești. În aceeași timp, a mai apărut o organizație ilegală, sub conducerea lui Nicolai Cravciuc, cele două organizații fuzionând către sfârșitul lunii septembrie. În perioada imediat următoare, membrii organizației întreprind mai multe acțiuni subversive, unele soldate cu pierderi de vieți omenești din rândul armatelor germane și române. În martie 1942 sunt arestați primii ilegaliști, apoi urmează arestarea celorlalți. La 14 iulie 1942, în cadrul ședinței Tribunalului militar din Chișinău, cinci membri ai organizației au fost condamnați la moarte, alți doisprezece la închisoare pe viață, iar restul au fost expediați în lagărele de concentrare.

Complexul memorial, realizat de către sculptorul L. Derbențev și arhitectul A. Miheev, a fost inaugurat la 29 octombrie 1968, grație mijloacelor financiare acumulate în cadrul clăcilor comsomoliste organizate în toate localitățile raionului Cahul (inițiativă lansată la conferința a XV-a consomolistică raională din ianuarie 1966). Complexul include basoreliefurile lui Vasile Cojocar, Ivan Romanenco, Nadejda (Anastasia) Siminenco, Mihail Crasnov, Timofei Morozov, Nicolai Cravciuc, Pavel Polivod și Ivan Sivacov. Cele opt basoreliefuri sunt încadrate între două plăci comemorative, având înscrisă mențiunea următoare (în chirilică și rusă): „Tinerilor eroi ilegaliști ai Cahulului, de la comsomoliștii și tineretul orașului 1941-1942”.

Monumentul „Stela Ordinul Prietenia Popoarelor” a fost amplasat la intrarea în municipiu dinspre localitatea Roșu. La 16 ianuarie 1986, conform Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS prilejuit de a 150-a aniversare a transformării Cahulului în oraș, acesta a fost distins cu ordinul

„Prietenia popoarelor”. Peste doi ani, la 18 decembrie 1987, a fost inaugurată o stelă comemorativă pavoazată cu imaginea distincției respective. În cadrul festivității de inaugurare a monumentului au fost oferite și titluri de cetățeni de onoare ai orașului Eroului Uniunii Sovietice F. Seliviorstov, Eroului Muncii Socialiste Maria Ghimpu, veteranului de partid A. Bâcicov, fostei partizane C. Cepurco, foștilor ilegaliști A. Gorenco, S. Nicolaev și M. Ștețenco, deputaților Sovietului orașenesc de prima legislatură I. Demidov și G. Dreșel, dar și constructorului emerit al RSSM, N. Alexa.

Obeliscul din Parcul Central. Încă în primii ani de după război, la intrarea în parcul orașenesc, unde în 1944 au fost înmormântați câțiva militari, a fost înălțat un obelisc, pe placa memorială a căruia s-au încrustat numele maiorului M.I. Perevoznîi, Erou al Uniunii Sovietice, al căpitanului de gardă V.F. Melnicov, locotenentului superior de gardă V.I. Semionov, sergentului A.E. Paniușin și sergentului inferior de gardă A.P. Roslic. Placa, purtând numele celor șase eroi ai Uniunii Sovietice, se păstrează și în prezent. Actualul obelisc, ridicat în memoria cahulenilor căzuți în cel de-al doilea război mondial și a ostașilor Armatei Roșii răpuși în august 1944, în luptele pentru Cahul, a fost inaugurat în anul 1967. La baza obeliscului a fost amplasată o placă comemorativă, având mențiunea următoare (în limba rusă): „Ostașilor sovietici căzuți în luptele pentru eliberarea or. Cahul august, a. 1944”.

Obeliscul a fost reconstruit în 1978, iar la 9 mai 2005, pe zidul din preajma lui au fost inaugurate trei plăci memoriale cu numele a 230 dintre cei 369 de cahuleni căzuți pe fronturile celui de-al doilea război mondial. Tot atunci, deasupra celor trei plăci comemorative a fost trecută inscripția „GLORIA VEȘNICĂ EROILOR CĂZUȚI”, redusă astăzi la „GLORIE ETERNĂ”. Alături de obelisc arde focul veșnic în memoria eroilor căzuți pentru eliberarea orașului.

Obeliscul din Piața Independenței, compoziție arhitectural-sculpturală, dedicată aniversării a cinci secole de la prima atestare documentară a Cahulului, a fost inaugurat la 2 iulie 2002. Monumentul, operă a sculptorului Ion Pascal, este constituit dintr-o coloană, executată în stil doric, în vârful căreia, cei trei porumbei de pe abacă sugerează cele trei dimensiuni ale istoriei orașului: trecutul, prezentul și viitorul. Rememorând peste ani cum a gândit și realizat obeliscul, Ion Pascal afirma următoarele: „Ideea coloanei a căpătat o dezvoltare ce trebuia să devină o sinteză simbolică: ce este Cahulul în Istorie? Au apărut trei elemente esențiale: materia informă, coloana cu forme precise și păsările în libertatea zborului. Deci avem ideea genezei: din haos se naște materia și spiritul, ceea ce ne sugerează ideea de creștere, de dezvoltare materială și spirituală. Iar cifra trei simbolizează cele trei vârste și trei nume câte le are municipiul: Șcheia, Frumoasa, Cahul”.

Monumentul victimelor Holocaustului reprezintă cea mai recentă lucrare de acest gen realizată în municipiul Cahul, fiind inaugurat la 21 iulie 2020. Cu această ocazie au fost prezenți atât oficialități locale și centrale, cât și reprezentanți ai comunității evreiești din Rep. Moldova. Monumentul este amplasat în scuarul din preajma blocului locativ nr. 37 de pe strada Ștefan cel Mare, pe locul fostului ghetou organizat în perioada anilor 1941-1944. Pe monumentul stilizat, realizat dintr-o combinație de beton, piatră, fier și marmură, cu nelipsita stea în șase colțuri („Steaua/Scutul lui David”), este inscripționată, în limbile română și rusă, mențiunea: „VEȘNICĂ MEMORIE VICTIMELOR NEVINOVATE ALE CRIMINALILOR FASCIȘTI / 1941 - 1945”.